

Az olvasás mint a tehetséggondozás eszköze

Dr. Dávid Imre
Debreceni Egyetem
Pszichológiai Intézet

2016. november 21.

**„Akkor áss kutat, amikor
még nem vagy szomjas!”**

(kínai közmondás)

-
- Számos pszichológiai kísérlet bizonyítja, hogy a magzat már a méhen belüli időszakban is tanul, és érzékeny a külvilág jelzéseire. A megszületése után, a magzati korban megismert dalok, mondókák biztonságot adnak számára és hozzájárulnak a kötődés kialakításához.
 - Az olvasóvá nevelés nem akkor kezdődik, amikor megtanulunk olvasni.

Hany kutatása pedagógusok tehetségképéről (1995.)

- 60 személyiségvonást tartalmazó listát ad alanyainak: jelöljék meg, hogy melyik az a 10 vonás, amely a tehetséges tanulókra a leginkább jellemző.

A 10 legjellemzőbb vonás:

- gyors felfogás, megértés: 90 %
- intelligencia: 89 %
- logikus indoklás: 88 %
- intellektuális kíváncsiság: 87 %

-
- mentális kihívások szeretete: 86 %
 - célszerű információ felhasználás: 85 %
 - jó memória: 85 %
 - a tanulás szeretete: 84 %
 - eredeti ötletek: 82 %
 - jó osztályzatok a főbb iskolai tárgyakban: 82 %.

A tehetséges gyerekek jellemzői

- ◉ Szimbólumok korai elsajátítása
- ◉ Nagyobb koncentrációs kapacitás
- ◉ Szokatlanul jó memória
- ◉ Korai érdeklődés a beszéd iránt, korai nyelvfejlődés
- ◉ Kíváncsiság, tudásvágy
- ◉ Önálló tanulásra való hajlam
- ◉ Sokrétű érdeklődés
- ◉ Kreativitás

-
- ◉ Fejlett igazságérzet
 - ◉ Humorérzék
 - ◉ Érzelmi intenzitás
 - ◉ Maximalizmus (sok energiát fektetnek a feladat tökéletes elvégzésébe)
 - ◉ Sok energia – sokszínű tevékenység
 - ◉ Kötődés (nemcsak emberekhez, hanem szakmai érdeklődéshez is)
 - ◉ Nagy elmélyülésre képesek a munkában

A tehetséges diák jellemzői

JELLEMZŐK

- Az új információk gyors elsajátítása és emlékezetben való megőrzése.
- Tudakoló attitűd, intellektuális kíváncsiság, belső motiváció, kitartó érdeklődés.

LEHETSÉGES PROBLÉMÁK

- Türelmetlenség mások lassúságával szemben
A mechanikus gyakorlást igénylő feladatok elutasítása.
- Zavarba ejtő kérdések, akaratosság, szófogadatlanság, túlzott elvárások másokkal szemben.

JELLEMZŐK

- Elméletalkotásra, absztrakt szintézisre való képesség, az intellektuális jellegű tevékenységek kedvelése.
- Tervszerűségegre törekvés, a struktúrába való szervezés kedvelése.

LEHETSÉGES PROBLÉMÁK

- Részletek elhanyagolása, a gyakorlással szembeni ellenállás, a tanári eljárások megkérdőjelezése.
- Bonyolult szabályok és rendszerek felállítása, önkényesség, ellentmondást nem tűrés.

JELLEMZŐK

- Nagy szókincs, széleskörű általános tájékozottság, könnyed kifejezőkészség.
- Kreatív és újító, szereti újszerűen csinálni a dolgokat.

LEHETSÉGES PROBLÉMÁK

- Úgy forgatja a szavakat, hogy győztesen kerüljön ki a szituációból.
- A már ismert dolgokat nem fogadja el olyanaknak, amilyenek.

JELLEMZŐK

- Energikus, nyitott, lelkesedő, intenzív erőfeszítésre képes.
- Önálló, bízik magában, az egyénileg végzett munkát szereti.
- Jó humorérzéssel rendelkezik.

LEHETSÉGES PROBLÉMÁK

- A tétlenség frusztrálja, a lelkesedése hamar lelohad.
- A szülők és a társak segítségét elutasítja, a normákkal nem törődik.
- Az osztály bohócává válik.

JELLEMZŐK

- Intenzíven tud koncentrálni az őt érdeklő dolgokra, kitartóan tud figyelni, viselkedése célirányos.
- Érzékeny, empátikus, vágyik mások elfogadására.

LEHETSÉGES PROBLÉMÁK

- Nem hagyja magát félbeszakítani. Ha érdeklődésének hódolhat, semmivel és senkivel nem törődik.
- A bírálatra, társai elutasítására megsértődik, a többiek közt idegennek, másnak érzi magát.

-
- Az olvasás bizonyítottan élesíti az analitikus gondolkodást, amely lehetővé teszi számunkra, hogy könnyebben felismerjünk bizonyos viselkedési mintákat. Ugyanakkor fejleszti a szociális érzéket és az empátiát is.

-
- 2012-ben a Journal of Applied Social Psychology publikált egy tanulmányt, amely bemutatta, hogy a Harry Potter olvasásának hatására az Egyesült Királyságban és Olaszországban a fiatalok pozitívabban viszonyultak a megbélyegzett kisebbségekhez, többek között a menekültekhez.

- 2013-ban a New School for Social Research pszichológusai megállapították, hogy az irodalmi fikció fejlesztette az emberek azon képességét, hogy felismerjék mások érzelmeit.
- Egy kitalált karakter gyötrelmeit megtapasztalva rájöhettünk, hogy figyelmen kívül hagytunk bizonyos problémákat, esetleg feltárulhatnak előttünk a megoldások más, bonyolultnak tűnő problémákra, nehéz helyzetekre..

-
- ◉ Egy Stanford Egyetem-i kutatócsoport kísérlete azt igazolta, hogy a jó könyvek olvasása fizikailag is megváltoztatja az agyat. A kutatók megállapították, hogy a lebilincselő történetek ugyanúgy stimulálják az agy izommemóriáját, mintha az olvasottak csakugyan megtörténtek volna velük.

-
- Egy Alice Sullivan és Matt Brown vezette kutatásban 6 ezer fiatal olvasási szokásait elemezték. A tinédzserek olvasási szokásait és teszteredményeiket vizsgálták öt, tíz és 16 éves korban. Azok, akik heti egynél többször olvastak tízévesen, sokkal jobb eredményeket értek el minden területen 16 évesen.

-
- Sullivan szerint az olvasás hat legjobban a gyerekek szókincsére, de jelentős a helyesírásra és matematikai készségekre gyakorolt hatása is.
 - A sok olvasás valószínűleg segít megérteni és feldolgozni az új információkat, ami minden területen befolyásolja teljesítőkéességüket.

● 1. Kreativitást fejleszt!

Az élénk leírásokat tartalmazó könyvek olvasása nemcsak szórakoztató, de egyenesen arra sarkallja agyunkat, hogy a leírt világot képek formájában teremtsé újra. Kutatások igazolják, hogy könnyebben azonosítunk egy tárgyat, ha előtte olvastunk róla.

● 2. Edzésben tartja az agyat!

Amikor olvasunk, a tudatunk nem tesz különbséget az olvasott és az átélt élmények között, ugyanazokat a régiókat érik az ingerek.

A Stanford Egyetem kutatói kimutatták, hogy a kutató, elemző típusú olvasás az agy legkülönbézetőbb megismerő funkcióit dolgoztatja meg, míg a szórakozásból végzett laza olvasás a szerv vérellátását javítja.

◎ 3. Ok-okozati összefüggést fejleszt!

A történetek hagyományos szerkezete, hogy van elejük, közepük és végük, fejleszti az agynak azt a készségét, hogy az okok és okozatok közötti összefüggéseket felismerje.

◎ 4.Érzelmi intelligenciát fejleszt!

Az úgynevezett mély olvasás során, amikor kikapcsoljuk magunk körül a világot, és csak a történetre koncentrálnak, elárasztanak bennünket a szereplők érzései. Ez a későbbiekben alkalmasabbá tesz bennünket az empátiára valós környezetünk szereplőivel szemben.

◎ 5. Tapasztalatot ad át!

Az irodalom a legjobb valóság-szimulátor. Egy olyan gépezet, amely átrepít bizonyos élethelyzeteken, amelyeket lehet, hogy soha az életben nem lenne lehetőségünk megtapasztalni.

● 6.Segít önmagunk megismerésében!

Gyakran nem vagyunk képesek kimondani, amit valóban gondolunk. De a könyvekben mindenki talál példát valódi önmagára, még a legkülönfélébb személyiségek is. Mert az irodalom hősei őszintébbek, valódibbak a valóságnál is. A legjobb történetek pontos leírást adnak lelkünk legbensőbb, legsebezhetőbb, legfurcsább rezdüléseire.

● 7. Segít a kudarcélmény kezelésében!

Szinte semmitől sem félünk jobban, mint a kudarcból. Az irodalom nagy része szintén tele van bukással és kudarccal. Csakhogy a könyvek nem ítélkeznek saját hőseik fölött olyan kíméletlenül és egydimenziósan, mint gyakran az emberek, így könnyebben megbocsájtunk magunknak és vágunk bele újra terveink megvalósításába.

- Az olvasás során új idegrendszeri kapcsolatok jönnek létre, melyek aztán nagyobb tanulási kapacitást biztosítanak.
- Megdöbbentő módon fejlődik a memória: egy regényben sok-sok szereplőre, cselekmény mozzanatra kell emlékeznünk.
- Jelentős mértékben fejlődik a szókincs.
- Ezzel pedig nő az önbizalom, a fellépés magabiztossága.

-
- Az olvasással fejlődik a koncentrációs képesség, ami az állandó klikkeléses internet világban, a néha kapkodóan gyors váltások során nem valósul meg.
 - A szókincs bővülésével jelentős mértékben javul az íráskészség.
 - Az olvasás hozzásegít a relaxációhoz, a stressz csökkentéséhez, a belső béke megtalálásához.

A Sidis-jelenség

William James Sidis

-
- 118 éve született a zseniális csodagyerek
 - 3 évesen folyékonyan olvasott, fél év múlva már írt
 - 6 évesen 5 nyelven olvasott (később még latinul és görögül)
 - 8 évesen a műegyetemi felvételi vizsgán a 10-es alapú logaritmus helyett 12-es alapút dolgozott ki

-
- ◉ Már ekkor megfelelt a követelményeknek, de életkora miatt 11 évesen vették „csak” fel a Harvardra
 - ◉ 1 év múlva már előadásokat tart itt magasabb matematikából
 - ◉ 20 évesen depressziós lett, kivonult a társadalomból
 - ◉ 1944-ben hunyt el 46 évesen kishivatalnokként autóbalesetben

„Azok az emberek, akik csak a kalapáccsal tudnak jól bánni, minden problémát egy szögnek látnak.”

(Abraham Maslow)